

УДК 373.2.064.1:616.98-036.21[COVID-19]:004

COOPERATION OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION WITH FAMILIES OF CHILDREN IN THE CONDITIONS OF THE 2020-2021 PANDEMIC**СПІВПРАЦЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З РОДИНАМИ ВИХОВАНЦІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ 2020-2021 РОКІВ****Kovalenko O.V./Коваленко О.В.***Ph.D. in Education, Docent of the chair of Preschool Education/
к.п.н., доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту
ORCID: 0000-0002-5957-7256***Litichenko O.D./Літіченко О.Д.***Ph.D. in Education, lecturer /
к.п.н., старший викладач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту
ORCID: 0000-0002-7004-3837***Sopova D.O./Сопова Д. О.***Ph.D. in Education, lecturer of Applied collage "Universum" /
к.п.н., викладач фахового коледжу «Універсум»
ORCID: 0000-0002-0814-6667**Boris Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Bulvarno-Kudriavska, 18/2, 04053**Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053*

Анотація. У статті розглянуто можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як інструменту підвищення якості та урізноманітнення співпраці з батьками дітей дошкільного віку. З'ясовано, педагогічні працівники закладів дошкільної освіти широко використовують традиційні форми співпраці з батьками вихованців, до яких молоді батьки (за результатами досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених віднесені до покоління Z) часто ставляться байдуже, намагаючись їх уникати. Тому гостро постало питання необхідності врахування особливостей батьків покоління Z та оновлення форм співпраці з ними, шляхом використання ІКТ. У висвітленому дослідженні проаналізовано можливості використання ІКТ-технології з метою активізації участі молодих батьків у житті дошкільного закладу, встановлення позитивного фону взаємин батьків і педагогів, довірчого ставлення один до одного.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), інформаційна культура, покоління Z, заклад дошкільної освіти (ЗДО) тощо.

Вступ.

Сім'я і дитячий садок – два найважливіші виховні інститути, на які покладена відповідальність за розвиток особистості у період дошкільного дитинства. Від того, як вони взаємодіють, значною мірою залежить, чи відчуває зростаюча особистість вдома і в садочку психологічний комфорт, захищеність, чи розвивається в неї довіра до оточуючого світу, чи своєчасно вона оволодіває життєво необхідними уміннями і навичками.

Питання ефективної співпраці педагогів та батьків залишається актуальним для науковців усього світу. Це питання було і залишається у полі уваги таких українських і зарубіжних науковців, як: Т. Алексєєнко, І. Бега А. Богущ, Л. Божович, Н. Гавриш, Дж. Дончева, О. Зверєва, Г. Кімбал, О. Кононко, Т. Короткової, С. Ладивір, Т. Маркова, М. Машовець, О. Осадько, Т. Піроженко, Т. Поніманської, А. Санберг, Н. Стаднік О. Рейпольської та ін.

На сьогодні існує велика кількість наукових досліджень і практичного матеріалу, присвяченого питанням співпраці дошкільного закладу з батьками вихованців: посібники, методичні рекомендації, окремі розробки різних форм роботи з батьками тощо. Більшість науковців (А. Богуш, Г. Беленька, Т. Поніманська, М. Машовець та ін.) подають таку їх класифікацію: колективні (групові), індивідуальні та наочно-інформаційні, додаючи сучасні, перенесені з різних галузей (круглий стіл, «поле чудес», «брейн-ринг», квест тощо). Попри це, поза увагою залишились дослідження з питання зміни, осучаснення форм співпраці з батьками вихованців дошкільного закладу, зокрема організації і проведення інтерактивних форм співпраці з використанням ІКТ та причин необхідності цих змін.

Основний текст.

Вивчення досвіду зарубіжних науковців підтверджує думку про важливість співпраці ЗДО і родини, оскільки в результаті співпраці батьків і педагогів діти значно краще розвиваються, вони демонструють кращі соціальні навички, менше проблем у поведінці та більшу здатність пристосовуватися до ситуацій та ладнати з оточуючими. Зокрема, у дослідженні С. Шерідан було з'ясовано, що під час спільної роботи, в якості партнерів, батьки та педагоги ефективніше спілкуються, розвивають міцніші стосунки між собою та розвивають навички підтримки поведінки та навчання дітей. Для підвищення ефективності співробітництва вона радить використовувати – комунікацію, узгодженість дій, співробітництво [10].

Окремої уваги, на нашу думку, заслуговує дослідження А. Бікадж, А. Битичі, Т. Азізі, А. Джемалі, що демонструють сучасні напрями співпраці з батьками. Вчені доводять важливість співробітництва і активного залучення батьків у виховання дітей, оскільки співпраця дошкільного закладу і батьків якісно підвищує ефективність освітніх послуг та сприяє розвитку дошкільників. Виокремлюють напрямки співпраці, що сприяють мотивації та залучення батьків до участі у освіті дітей дошкільного віку: 1) своєчасно доносити інформацію до батьків; 2) отримувати інформацію про дитину для реалізації індивідуального підходу; 3) підтримувати батьків; 4) створювати умови для активної участі батьків; 5) забезпечувати спілкування батьків та персоналу за допомогою різних інструментів; 6) надавати професійні консультації [7].

Наукові дослідження і практичний досвід доводять, що ефективна робота закладу дошкільної освіти неможлива без активного залучення членів сімей вихованців до участі в освітньому процесі, підвищення педагогічної культури батьків, формування у них відповідального і усвідомленого ставлення до батьківства, що є однією з передумов зміцнення сім'ї та реального захисту прав дітей [1; 3].

Пандемія 2020-2021 років корінним чином вплинула на усі сфери людського життя, зокрема і на освіту наймолодших громадян нашої країни. Зважаючи на вікові особливості дітей дошкільного віку в умовах карантину, важливе питання співпраці педагогів і батьків загострилось, оскільки потребувало тісної організації спільної освітньої роботи. Пандемія вплинула на умови співпраці з батьками та значно підвищила вимоги до ІКТ-компетентності

педагогів. З метою аналізу стану проблеми в практиці було здійснено дослідження та опитано батьків і педагогів щодо взаємодії під час пандемії 2020-2021 років.

Слід зазначити, що 98% опитаних педагогів дошкільних закладів вважають, що багато батьків їх вихованців часто намагаються уникати, ігнорують можливість відвідувати різні заходи, які проводяться для них працівниками ЗДО, а якщо і приходять, то поводять себе пасивно і намагаються якомога швидше піти. Так ж ситуація спостерігалась і під час пандемії, 87% вихователів зазначили, що зворотній зв'язок отримували від меншої половини батьків. Саме тому перед більшістю закладів дошкільної освіти та окремих педагогів, зокрема, доволі гостро стоїть питання залучення батьків до освітнього процесу садочка і співпраці з ними.

У цьому ключі перед нами постали три питання: чому не «йдуть» батьки на співпрацю з педагогами, як з ним порозумітись, як залучити батьків до взаємодії та співпраці і які форми співпраці обрати? Для дослідження цього нами були використані метод вибіркових бесід з батьками вихованців та метод анонімного анкетування (154 особи).

Аналізуючи перше питання, ми виокремили наступні проблеми: невідповідність молодих батьків до нової ролі (86%); відсутність усвідомленості ролі власного батьківства та персональної відповідальності за виховання і навчання власної дитини (79%); зміна структури сім'ї (неповна сім'я, дві мами, два тата, вихованням дитини опікується бабуся, а батьки виїхали на кілька років на заробітки тощо) (54%) тощо.

Ще одна проблема, яка часто не враховується і яку необхідно аналізувати і брати до уваги. Батьками вихованців ЗДО на сьогодні є молодь, народжена у кінці 90-х – початку 2000 рр. Науковці (Ніл Хоув, Вільям Штраус та ін.) це покоління за Теорією поколінь називають «поколінням Z». Чи добре знаємо ми його особливості і чи враховуємо ми ці особливості у співпраці з батьками цього покоління в садочку заради дитини? Науковці зазначають, що представники цього покоління є першими, для кого світ життя і світ цифрових технологій – невіддільні. Вони виростили і виховані на величезній кількості інформації, Інтернету і прямого ефіру. Науковці зазначають, що для представників покоління Z характерне етичне споживання, підприємницькі амбіції, креативність, прогресивні погляди на різні теми – від освіти і до питань статі; індивідуалізм і волелюбність; для них характерні кліповий зір і мислення; невміння і небажання затримувати свою увагу, якщо не дуже цікаво понад 5 хв.; відсутність інтересу до паперових друкованих джерел; міжособистісне спілкування у них здійснюється не емоційно віч-на-віч, а віртуально, через соціальні мережі; у переважної більшості представників покоління Z високий рівень самооцінки, побутовий мінімалізм; вони не готові працювати у певних часових і дисциплінарних рамках тощо [8; 9].

На основі опрацювання рекомендацій психологів ми дійшли висновку, щоб порозумітись з молодими батьками вихованців дошкільного закладу і залучити їх до співпраці ми маємо намагатись спілкуватись з ними однією мовою. Тому спершу, на наше переконання, необхідно надолужити прогалини у їх

нормативно-правовій обізнаності, демонструючи на конкретних документах їх персональну юридичну відповідальність за виховання і навчання власних дітей і санкції за порушення законодавства.

Аналізуючи питання щодо вибору форм співпраці з молодими батьками вихованців, ми дійшли кількох висновків. По-перше, такий класичний термін, який використовується у більшості наукових досліджень ХХ ст. як «робота з батьками» вже не просто не діє, а відлякує молодих батьків, оскільки він передбачає повчання, настанови, проповіді, нотації тощо. Терміни «взаємодія» і «співпраця» (Т. Алексеєнко, І. Бех, Г. Беленька, Н. Гавриш, Л. Калуська, Г. Кімбал, О. Кононко, М. Машовець, Ф. Неуберг, Т. Піроженко, С. Шерідан та ін.) більше відповідають сьогоденню і означають бажання слухати і чути один одного, толерантність у ставленні, взаємоповагу і взаємодопомогу тощо. По-друге, обираючи форми взаємодії, перевагу слід надавати індивідуальним формам, враховуючи особливості кожної конкретної сім'ї.

Зважаючи на те, що міжособистісне спілкування з представниками покоління Z здійснюється у переважній більшості не емоційно віч-на-віч, а віртуально, через соціальні мережі, доцільно надавати батькам можливість права вибору форми спілкування (адже саме це вони дуже цінують). Про шкоду «гаджетоманії» сказано доволі. Але цього разу необхідно бачити і використовувати її з користю.

Принагідно на порядок денний виходить ще одне питання – підвищення рівня ІКТ грамотності та технічного забезпечення закладів дошкільної освіти загалом і педагогів дошкільнят, зокрема, про що вони зазначили під час проведених нами вибіркового бесід та анонімного анкетування. Психологи (І. Бех, С. Ройз, О. Проскура, М. Смульсон, Г. Солдатова та ін.) переконані у тому, щоб претендувати на роль експертів і помічників батьків у вихованні їх дітей, педагоги повинні мати більш високий рівень цифрової грамотності, ніж молоді батьки, бути для батьків цікавими, намагаючись випереджати їх.

Таких програм, інструментів, сервісів, як створення і ведення сайту закладу в цілому і окремої групи, спілкування з батьками за допомогою Viber вже замало...і це підтвердили останні кілька місяців карантинних обмежень (про це зазначили 79% опитаних батьків вихованців).

Педагоги зазначають про значні труднощі, що негативно впливають на якість використання ІКТ в співпраці з батьками, серед них є необхідність значної кількості часу. Спілкування, інформування про певні події, індивідуальна робота, відбувається у неробочій час педагога, оскільки під час роботи з дітьми педагог не може цим займатися. Батьки теж в свою чергу відповідають, коли і як їм зручно. Тому для педагогів актуальним є підбір сервісів, що допоможуть організувати співпрацю з батьками та оптимально використовувати час для здійснення відповідних функцій.

Оптимальним рішенням для педагогів вважаємо використання незначної кількості функціональних сервісів. З'ясувавши основні проблеми використання веб-сайту садочку, месенджерів, груп у соціальних мережах ми намагались знайти і запропонувати педагогам і батькам сервіси, що дозволять мінімізувати незручності у їх використанні [4; 5; 6].

Перспективним вважаємо створення сервісу, орієнтованого на корпоративну взаємодію (Asana, Remind, Trello, Basecamp тощо) для широкого загалу освітян. Подібні платформи мають місце в освіті України, проте через платний контент використовуються переважно приватними закладами. В останні роки заклади дошкільної освіти почали оснащувати комп'ютерною технікою, поступово створюється відкритий простір мережі дошкільної освіти в Україні, проте видатків на професійне створення сайту, або платформи для спілкування у внутрішній мережі дитячих садків поки що не передбачено.

Під час дослідження ми змогли переконатись, що батьків приваблюють матеріали, які оформлені з використанням інфографіки або у створенні яких були використані сервіси Easel, Bubbl, Canva, Prezi, Google Chart, відео, формату TikTok (швидко і коротко). Такі матеріали викликають найбільше захоплення, на них батьки частіше відгукуються. Зокрема, це – створення тематичних колажів, відео-роликів, кліпів, адвент-календарів, презентацій, мультфільмів, інтерв'ю, фрагментів ток-шоу «Робота моєї мами», «Майстер-шеф», «Мій Віммельбух», «Вікенд разом з дитиною», «Незабаром Великдень», «Наша відпустка» тощо.

Це актуалізує необхідність поглиблення ІКТ-компетентностей сучасних педагогів, створення відповідного методичного супроводу, проведення тренінгів, майстер-класів, створення банків ідей, педагогічних кейсів ІКТ-інструментів тощо.

Нині, на допомогу працівникам дошкільних закладів створена доволі широка джерельна база, зокрема, сайт Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, де розміщено доступні відео-інструкції, представлено досвід використання різноманітних інтернет-сервісів, навчальні відео, посилання на онлайн-збірники про інтернет-сервіси та особливості роботи з ними; інструкції створення методичних онлайн-плакатів, онлайн-квестів, онлайн-ігор, що можуть бути використані у методичній роботі з вихователями закладів дошкільної освіти тощо. Карантинні обмеження в Україні порушили багато актуальних питань щодо застосування цифрових технологій для здійснення дистанційної дошкільної освіти, тому на сайті «Дошкільна і початкова освіта» викладено матеріали для підтримки педагогів, батьків і дітей [2]. Особливою популярністю користується розроблена та запропонована комбінована модель освіти дітей дошкільного віку, рекомендації щодо структури онлайн-занять для дітей, запропоновані ефективні методи подачі інформації за допомогою цифрових технологій, кращі зразки практичної роботи, що довели свою ефективність.

Висновки.

У статті були розглянуті типові проблеми, які виникають у комунікації з батьками покоління Z. Зважаючи на особливості їх світосприйняття, цінним вважаємо можливість співпраці на партнерських засадах за допомогою ІКТ-технологій. На нашу думку, модернізація традиційних та використання інноваційних форм співпраці з батьками вихованців загалом та ІКТ, зокрема, не тільки створюють позитивний імідж дошкільного закладу і конкретного педагога, сприяють активній участі батьків у житті садочка, встановлюючи

позитивний тон взаємин батьків і педагогів, довірливе ставлення один до одного, а найголовніше – сприяють усвідомленню батьківства, наближенню батьків до власних дітей та пізнанню їх, забезпеченню комфорту дитині як вдома, так і у садочку.

Література:

1. Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. Дошкільне виховання. 2019. № 2. С. 3-6.
2. Сайт «Дошкільна та початкова освіта» URL: <http://dro.ipro.kubg.edu.ua> (дата звернення: 04. 08. 2021 р.).
3. Сисоєва С., Рейпольська О. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд: наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 27.02.2020 р. Вісник НАПН України. 2020. № 2(1). С.1-10. URL: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/43/69>
4. Літченко О. Спілкуємось з батьками вихованців онлайн: шість корисних сервісів. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. №1. С.34-36
5. Шестопап С., Коваленко О. Віртуальна дошка - альтернативний засіб комунікації в ЗДО. Дитячий садок. 2019. № 19 (858). жовтень. С. 36-39.
6. Яківчук І., Коваленко О. Наздогнати сучасність: навіщо вихователю блог і як його створити. Дитячий садок. 2019. № 21 (860). листопад. С. 37-39.
7. Bicaş A., Butucă A., Azizi T. and Xhemajli. A. Cooperation of preschool institutions with parents toward early childhood education. Thesis. Vol. 7. Iss. 2. Pristina: AAB College. 2018. P. 75-101.
8. Mitchell, David. Generation Z-striking the balance. National Center for Biotechnology Information. 2008. 08. 16.
9. Posnick-Goodwin, Sherry. Meet generation Z. California Teachers Association. 2010. 02. 15.
10. Sheridan S. M. Establishing healthy parent-teacher relationships for early learning success <https://earlylearningnetwork.unl.edu/2018/08/29/parent-teacher-relationships/>, last accessed 2021/10/05.

Abstract. *The article considers the possibilities of using information and communication technologies (ICT) as a tool to improve the quality and diversify cooperation with parents of preschool children. It was found that pedagogical staff of preschool education institutions widely use traditional forms of cooperation with parents of pupils, to which young parents (according to research by domestic and foreign scientists referred to generation Z) are often indifferent, trying to avoid them. Therefore, the question of the need to take into account the characteristics of parents of generation Z and update the forms of cooperation with them, through the use of ICT. The highlighted study analyzes the possibilities of using ICT technology to enhance the participation of young parents in the life of preschool, establishing a positive background in the relationship between parents and teachers, trust in each other.*

The study confirms that teachers in the first link of the system of education are partially familiar with modern ICT. They use them in fragments and need help with the use of ICT in professional activities. A system of forming the competencies of preschool teachers in the use of ICT is proposed, which will increase the quality of cooperation with parents of children in the first link of the system of education. The proposed system of work describes examples of computer programs, tools, services, life hacks using ICT, which are popular among young parents.

Key words: *information and communication technologies (ICT), information culture, generation Z, preschool educational institution, etc.*

Стаття надіслана: 27.08.2021 р.
© Коваленко О.В., Літченко О.Д, Сопова Д.О.